

Az elefánt

Az elefánt az ormányosok (Proboscidea) rendjébe tartozik. Két élő faja van: az indiai (*Elephas maximus*) és az afrikai (*Loxodonta africana*) elefánt. Közös jellemzőjük a nagy testméret, a hosszú ormány, az oszlópszerű lábak, a hatalmas fülek és a nagy fej. Bőrük szürkés vagy barna. Agyaraik, azaz a felső metszőfogaik életük végéig állandóan nőnek. Ormányaik nyílásában található ujjszerű nyúlványaikkal képesek apró tárgyakat is felvenni. Ha inni akarnak, ormányaikat teleszívják vízzel, majd szájukba fecskendezik. Ormányukat használják a táplálék megszerzésére is. Az ormánynyúlványokkal tépik le a táplálékot, a fűvet és a gyümölcsöt.

Az afrikai elefánt súlya elérheti a 7500 kg-ot, magassága pedig a 3-4 métert. Ezzel szemben az indiai elefánt súlya 5-6000 kg, magassága átlagban 3 méter. Életkoruk elérheti a hatvan évet is.

Mindkét faj élettere általában a sűrű dzsungeltől a szavannáig terjed. Kisebb családi kötelékekben élnek, amelyeket egy-egy elefánttő vezet. A bikák rendszerint külön csordákban élnek. Évszakos vándorlásukat a rendelkezésükre álló táplálék és víz határozza meg. Napi táplálékuk több mint 250 kg fű vagy egyéb növényi anyag.

Az elefántokat sokszor harci eszközként használták. Erős, fedett fatornyot erősítettek a hátukra, ebbe három harcos fért bele a hajtón kívül. Minden elefánthoz 1000 páncélingbe öltözött, sisakos gyalogost és 500 lovaszt rendeltek. Csata előtt szőlő- és szederlevet tettek az elefántok orra elé, így ingerelték őket harcra.

Az arbélai csatában (Kr. e. 331) Dáriusnak 15 elefántja vett részt. Nagy Antiokhosz a magnesia-i ütközetben (Kr. e. 190) 54 elefántot vetett be. A zsidók a makkabeusi szabadságharcban találták szemben magukat elefántokkal. Liziásznak a zsidók elleni első hadjáratában 80, a másodikban 22 elefántja volt.

A Bibliában nem talál-

unk leírást az elefántokról, de annál többször az elefántcsontról, amely már az ókorban is kedvelt és fontos kereskedelmi cikk volt. Értékét szépsége, tartóssága és faraghatósága adta. Az elefántcsontnak két fő típusa létezik, a kemény és a puha. A puha elefántcsont Afrika keleti részéből származik, és ez kapcsolódik jobban a bibliai eseményekhez. Ez az elefántcsont szép fehér, áttetsző, tartós, nehezen sérül, és a tűz nem fog rajta.

Ez a keresett árucikk némelyek szerint Indiából szárazföldi úton jutott el Ázsia nyugati széléig, és onnan hajóval szállították tovább a Földközi-tengeren, mások szerint viszont Afrikából érkezett Elő-Ázsiába. Salamon királynak tarsisi hajók szállították az elefántcsontokat: „Mert a király Tarsis-hajói a tengeren Hírám hajóival jártak. Háromévenként egyszer érkeztek vissza a Tarsis-hajók, és hoztak aranyat, ezüstöt, elefántcsontot... (1Kir 10,22) Ezékiel idejében a dedáni kalmárok karavánjai vitték Tíruszba ezt az árut (Ez 27,15).

Az elefántcsontot sokféleképpen használták fel. Díszítések és luxustárgyak készültek belőle. Salamon egy nagy elefántcsont trónt csináltatott, beborítva színarannyal (1Kir 10,18). Aháb elefántcsont palotát építtetett (1Kir 22,39). Ámosz az Úr ítéletét hirdette a hivalkodó elefántcsont házakkal kapcsolatban: „Amikor megbüntetem Izráelt bűnei miatt, ...elpusztulnak az elefántcsont házak...” (3,14-15) A zsoltáros pedig így ír róla: „Mirha, aloé, kaszszia illata árad minden öltözetedből, elefántcsont palotákból hárfák vidámitanak” (45,9). Készült belőle ágy is: „Elefántcsont ágyakon heverésznek, pamlagokon terpeszkednek, megeszik a nyájából a bárányokat, és a hizlalóból a borjúkat” (Ám 6,4).

Az elefántcsont szép színe adott lehetőséget arra, hogy az Énekek énekében az emberi test szépségét hozzá hasonlítsák. A menyasszony így írja le vőlegénye szépségét: „Kezei aranyhengerek topázzal borítva, dereka elefántcsont szobor zafirokkal rakva” (5,14); és a vőlegény ezt mondja a menyasszonyáról: „Nyakad elefántcsont torony, szemeid hesbóni tavak a batrabbimi kapunál” (7,5).

Az ásatások során előkerült leletek azt tanúsítják, hogy sokféle edény, szobor és dobozok berakásos díszítése, tű, fésű, írószerszám készült elefántcsontból. Az eddigi legnagyobb, több mint 300 darabból álló elefántcsont-gyűjtemény a megiddói ásatások során került elő Izráel területén.

K. J.

